

ÚLOHA LETECTVA V SOUDOBÝCH OPERACÍCH

Současná složitá mezinárodní situace vyžaduje zkvalitňovat obranu ČSSR a zvyšovat vojenský přínos naší země k zajištění spolehlivé obrany celého socialistického společenství. To předpokládá neustále prohlubovat vedoucí úlohu KSČ, sepětí armády a lidu a trvale zabezpečovat ČSLA vším nezbytným pro plnění jejich funkcí. Tyto požadavky zdůraznil a konkretizoval i XVI. sjezd KSČ.

Pro zabezpečení spolehlivé obrany našeho státu má rozhodující význam spojení se Sovětským svazem. Obrana socialistické vlasti je objektivní historickou nutností, nejdůležitější podmínkou výstavby socialismu a komunismu. Je jednou z rozhodujících funkcí socialistického státu.

V důsledku vědeckotechnického pokroku ve světě se zásadně změnila materiální základna války. Dochází k dalšímu kvalitativnímu skoku ve výrobě zbraní a bojové techniky nové generace. Těžiště závodů ve zbrojení se přenáší do oblastí zápasu vědeckých a technických myšlenek. To vše vede ke značnému růstu bojových možností vojsk.

USA schválily počátkem osmdesátých let novou strategii tzv. přímé konfrontace a v souvislosti s tím připravují podmínky k použití vojsk kdekoliv na světě. V této nové strategii již tradičně připisují velkou důležitost letectvu. V průběhu let 1979 až 1984 se bojové možnosti taktického letectva NATO v Evropě zvýšily v průměru o 25 % a na středoevropském válčišti o 30 %. Tento trend pokračuje i do příštích let.

U vojenského letectva NATO dochází k rozsáhlé modernizaci bojové techniky s cílem zvýšit konvenční palebnou účinnost

taktického letectva a schopnost plnit bojové úkoly za ztížených povětrnostních podmínek ve dne i v noci v prostorech bráněných silnou PVO a v podmínkách použití účinných prostředků REB protivníkem. Značnou sílu představuje též vojenské letectvo armád států NATO, zejména armády USA.

U 3. a 17. LA USA jsou ve výzbroji nejvýkonnější bojové letouny taktického letectva NATO na středoevropském válčišti: F-111E, F-15, F-16A, F-4E, G, A-10A. Do konce osmdesátých let mají být letouny F-4E plně nahrazeny letouny F-16A. Nově zaváděné letouny EF-111A zvýší možnosti taktického letectva v radioelektronickém boji s prostředky PVO. U 1. letecké divize NSR bylo dokončeno přezbrojení novými bitevními letouny Alpha-Jet a probíhá nahrazování zastaralého typu F-104G víceúčelovými bojovými letouny Tornado. Přezbrojení má být ukončeno v roce 1987.

Variabilnost konvenční výzbroje moderních letounů zabezpečí plnění bojových úkolů s požadovanou efektivností. Tato tendence bude prohloubena zavedením průzkumného a palebného systému PLSS ve druhé polovině osmdesátých let a zavedením bezpilotních prostředků. Bojové možnosti taktického letectva na středoevropském válčišti vzrostou do konce 80. let více než dvojnásobně.

Možný charakter činnosti letectva nepřítele

Doktrína NATO stanoví pro použití taktického letectva na evropském válčišti následující zásady:

— taktické letectvo armád států NATO je vzhledem ke svým vlastnostem, přede-

vším operační pružnosti, palebné síle a pohyblivosti, hlavním úderným prostředkem vrchního velitele spojeneckých ozbrojených sil na válčišti,

— efektivního využití úderné síly taktického letectva může být docíleno jen při jeho hromadném použití, které se realizuje v „útočných vzdušných operacích“ za použití klasických prostředků ničení a v „útočných vzdušných kosmických operacích“ za použití jaderných prostředků ničení,

— způsob použití taktického letectva je určován druhem ozbrojených konfliktů, způsobem jejich rozpoutání a zámyslem vedení operací, bez ohledu na to, zda pozemní vojsko vede útočnou nebo obrannou operaci, bojová činnost taktického letectva má mít útočný ráz.

Na výsledcích bojové činnosti taktického letectva závisí v podstatné míře schopnost pozemního vojska splnit stanovené cíle prvních operací. Hlavními objekty úderů taktického letectva, především v 1. HÚ, jsou obsazená letiště, postavení prostředků PVO, místa velení a na vedení letectva a vojsk PVO, svazky a útvary raketového vojska a pozemní vojska prvního operačního sledu, velitelská stanoviště, důležité objekty v hloubce a přisunované operační zálohy.

Konkrétní způsob použití jaderných zbraní taktickým letectvem v omezené jaderné a ve všeobecné jaderné válce je dán plánem taktické jaderné podpory pozemního vojska a plánem jaderného útoku na válčišti. Taktické letectvo však plní v jaderné variantě bojové úkoly i klasickými prostředky ničení.

Významným prvkem hromadných úderů letectva nepříteli bude použití řízených střel s plochou dráhou letu, působících převážně v přízemních a malých výškách. Jejich zasazení je možné očekávat jak na počátku zahájení hromadného úderu, tak i v době mezi jednotlivými vlnami působení taktického letectva.

Velení NATO předpokládá v rámci bojové činnosti letectva široké použití bezpilotních prostředků formou jejich masového zasazení v prvním sledu hromadného úderu, zpravidla těsně před prvními sledy taktického letectva s cílem zahlit systém PVO a vyčerpat jeho úsilí. Dále bude úkolem bezpilotních prostředků získat přesné údaje o cílech pro dělostřelectvo, raketové vojsko a letectvo. Předpokládá se též jejich použití k ničení pozemních cílů, zejména radiolokátorů, vedení radioelektronického boje a ozařování cílů laserem. Všechny typy bezpilotních prostředků působí zároveň jako klamné cíle.

Zásady operačního a bojového použití letectva v soudobých operacích, úkoly a organizační začlenění

Naše letectvo je vybaveno moderní technikou. Ve srovnání s letadly z konce 2. světové války mnohonásobně vzrostla rychlost, únosnost, dolet a dostup soudobých letadel. Dnešní letectvo je vyzbrojeno řízenými prostředky ničení, zaměřovacími a navigačními komplexy, které umožňují přesnější let po trati a přilet na cíl v malých a přízemních výškách, automatické zaměření cíle a odpálení, případně odhození prostředků ničení.

Porovnáme-li např. bojové možnosti současných stíhacích letounů, pak je možné konstatovat, že letoun MiG-23 převyšuje letoun předchozí generace MiG-21 MF v tomto rozsahu:

- v dálce vyhledání cíle palubním radiolokátorem 2—2,5krát,
- v dálce zachycení cíle asi 3krát,
- v dálce střelby řízenými raketami ze zadní polosféry asi o 30%,
- v dálce střelby z přední polosféry o 25 km,
- v povoleném přetížení při odpálení řízených raket 3,5krát.

Bojové možnosti zničení vzdušných cílů se (s ohledem na zvýšení počtu řízených raket na letadle) zvýšily přibližně 2—2,5krát.

U letounů stíhacího bombardovacího a nově zaváděného bitevního letectva se bojové možnosti v porovnání s letouny 2. generace zvýšily v průměru 3krát. Tak např. ke zničení baterie Hawk je zapotřebí 12 letounů SU-7. Při použití letounů 3. generace (MiG-23 BN, SU-22, SU-25) splní tento úkol 3 až 4 letouny. Nová generace letounů pokrývá svým doletem celou hloubku rozmístění taktických a operačně taktických raket nepříteli a umožňuje vést boj s nimi do celé hloubky rozmístění současně. Zaváděné stíhací bombardovací letouny jsou vybaveny k použití leteckých řízených protizemních raket, což zvyšuje jejich bojové možnosti a snižuje pravděpodobnost ztrát působením PVO nepříteli.

U bitevních vrtulníků vojenského letectva pro ilustraci uvedu pouze jediný údaj. Účinnost jedné protitankové řízené střely je 3krát větší než účinnost salvy 64 neřízených leteckých raket, které je navíc nutné odpalovat z menší vzdálenosti od cíle.

Předpokládá se vybavení každého letadla výkonnými prostředky REB a prostředky výstrahy signalizujícími osádce zachycení letounu prostředky PVO.

Organizačně letectvo dělíme na:

- frontové letectvo,
- vojskové letectvo,
- letectvo PVOS.

Podle určení se frontové letectvo člení na několik druhů:

- stíhací letectvo,
- stíhací bombardovací letectvo,
- bitevní letectvo,
- bombardovací letectvo,
- průzkumné letectvo,
- dopravní letectvo.

Vojskové letectvo organizované v útvarcích a jednotkách má ve své sestavě:

- bitevní,
- dopravní,
- víceúčelové vrtulníky a letouny.

Úspěšné splnění cílů jakékoli operace pozemních vojsk není v soudobé válce možné bez aktivní účasti letectva. O opodstatněnosti uvedeného tvrzení svědčí nejen zkušenosti z 2. světové války, ale také z bojů ve Vietnamu a na Blízkém východě. Rozhodující význam pro úspěšnou bojovou činnost pozemních vojsk má vybojování nadvlády ve vzduchu.

Vojskové letectvo je vysoce efektivním prostředkem boje s vojsky nepřítele. Je schopno ničit:

- raketové jaderné prostředky a letectvo nepřítele na zemi i ve vzduchu,
- uskupení pozemních vojsk,
- malorozměrné cíle na bojišti a v hloubce území nepřítele.

Zásady operačního použití letectva vycházejí z obecných zásad operačního umění, platných pro všechny druhy ozbrojených sil.

Obecné zásady

Stálá vysoká bojová pohotovost

Vojskové letectvo je díky vysoké manévrovosti schopno velmi účinně působit na nepřítele při náhlých změnách situace. Aby mohlo neprodleně plnit stanovené úkoly, je ve stálé bojové pohotovosti k zahájení činnosti.

Stálá součinnost letectva s jinými druhy vojsk

Vojskové letectvo je v operacích velmi úzce svázáno s jinými druhy vojsk, s nimiž musí sladovat svou činnost. Jde především o součinnost s pozemními vojsky, zejména pak s raketovým vojskem a dělostřelectvem a vojskem PVO. Součinnost frontového letectva se svazy a svazky pozemních vojsk se organizuje jak na operačním, tak na taktickém stupni. Sladují se otázky palebného ničení, průzkumu, PVO, REB, použití a zabezpečení výsadků a další.

Součinnost mezi druhy letectva se organizuje s cílem vytvořit nejefektivnější podmínky pro plnění úkolů každým druhem letectva.

Zvláštní význam má součinnost s vojsky PVOS, pokud jsou rozmístěna v pásmu frontu.

Hromadné použití letectva na rozhodujících směrech a proti nejdůležitějším cílům

Tato zásada operačního použití letectva spočívá v nasazení velké části sil a prostředků na úkoly, na jejichž splnění závisí konečný výsledek operace. U frontového letectva to znamená zasadit převážnou část sil a prostředků na hlavních směrech útočné operace pozemních svazů a v obranné operaci na nejvíce ohrožených směrech.

Nelze dopustit rozptýlení úsilí letectva na úkoly, které nemohou ovlivnit celkový průběh operace. Hromadné úder se vedou velkými silami na důležité objekty v omezeném prostoru, což vytváří podmínky pro úspěšné překonání PVO nepřítele a má demoralizující vliv na jeho vojska.

Zásada hromadného použití letectva vyvolala takové způsoby jeho použití, jako jsou samostatné vzdušné operace organizované v rámci válčičtě.

Překvapivost použití letectva

Překvapivým použitím hlavních sil frontového letectva se dosahuje oklamání nepřítele a dezorganizace jeho činnosti. Nepřítel je tak zbaven možnosti klást organizovaný odpor.

Překvapivostí se dosahuje využitím vysoké mobilnosti, manévrovosti, operačním maskováním, lety v malých výškách i za složitých povětrnostních podmínek a umlčením systému PVO nepřítele.

Centralizované velení

Hlavním způsobem velení letectva je centralizované velení; zabezpečuje využití manévrovosti letectva, možnost jeho rychlého soustředění k plnění hlavních úkolů a vytvoření podmínek k úspěšnému překonání PVO nepřítele.

Bojová činnost frontového a vojskového letectva

Frontové a vojskové letectvo je určeno především k vedení společné bojové činnosti s operačními svazy pozemního vojska a představuje mohutný manévrový prostředek v sestavě frontu. Může plnit úkoly bez použití i s použitím jaderných zbraní (pouze frontové letectvo).

Frontové letectvo je organizováno do leteckých armád jako leteckých operačních svazů, které jsou začleněny do sestavy příslušného frontu.

Letecké svazky a samostatné útvary frontového a vojskového letectva jsou před-

určeny hlavně k plnění těch úkolů, které podporují bojovou činnost armád prvního sledu frontu. Plní úkoly, které jsou plánovány buď podle:

- plánu velitele frontu,
- plánů velitelů vševojskových armád,
- plánů hlavního velení.

Zvláště ve válce bez použití jaderných zbraní je frontové letectvo jediným prostředkem, který zabezpečuje ničení nepřítele do celé hloubky útočné operace frontu.

Úkoly frontového letectva podle plánu frontu

Jsou plněny v zájmu frontu. Objekty činnosti určuje přímo velitel frontu. Jsou to zejména:

- protivzdušná obrana vojsk a objektů týlu frontu před údery letectva a vzdušným průzkumem,
- ničení letectva nepřítele na letištích a ve vzduchu,
- vyhledávání a ničení raketových jaderných prostředků,
- ničení a umlčení operačních záloh nepřítele,
- vedení vzdušného průzkumu ve prospěch vojsk frontu.

Tyto úkoly bude plnit frontové letectvo v průběhu celé útočné operace frontu. Ve vymezeném časovém období může frontové letectvo plnit i další úkoly, a to:

- narušování přepravy vojsk nepřítele vzduchem,
- ničení a umlčování jeho vzdušných výsadek operačního a operačně taktického určení.

Uskupení frontového letectva při podpoře vojsk frontu má řadu zvláštností a musí především zabezpečit:

- soustředění úsilí na hlavním směru,
- možnost uskutečnění manévru každé letecké armády do pásma činnosti sousedních frontů,
- uskutečňování součinnosti letectva s pozemními armádami a svazky, působícími na samostatných směrech,
- součinnost s dálkovým a dopravním letectvem, prolétávajícím prostorem bojové činnosti LA,
- nepřetržitost velení ve vzduchu i na zemi.

Hlavním prostředkem v sestavě LA, schopným ničit malorozměrné a pohyblivé cíle, je stíhací bombardovací letectvo. Je schopno účinně ničit spolu s bombardovacím letectvem nepřátelské raketové jaderné zbraně, zvláště operačně taktického určení, letectvo na letištích, zálohy, uskupení vojsk na přesunech a při rozvíjení.

Frontové stíhací letectvo je jedním z hlavních prostředků ničení letectva nepřítele ve vzduchu, a to jak v rámci protivzdušné a vzdušné operace na válčisti, tak i při vedení bojové činnosti leteckou armádou v průběhu útočné operace frontu.

Letectvo frontu je též důležitým prostředkem vedení vzdušného průzkumu a zjišťování souřadnic cílů, zvláště pro raketové vojsko frontu.

Vojskové letectvo, jako nejmladší složka letectva, je určeno k plnění úkolů bezprostřední letecké podpory svazků a svazů pozemního vojska na předním okraji. Jeho význam trvale vzrůstá, zejména v boji s tanky a protitankovými prostředky nepřítelů, při vedení vzdušného průzkumu, opravách palby dělostřelectva a zabezpečování vzdušné přepravy vojsk a materiálu. Vojskové letectvo je vybaveno převážně vrtulníky a bezpilotními prostředky.

Úkoly frontového a vojskového letectva podle plánu vševojskových armád

Tyto úkoly jsou plněny bezprostředně v zájmu operace vševojskové armády v souladu s úkoly plněnými ve prospěch frontu. Plní je převážně stíhací bombardovací, bitevní a vojskové letectvo, jako základní prostředky letecké podpory pozemních vojsk. Rozsah vyčleněného úsilí stanoví ve svém rozhodnutí velitel frontu, který současně stanoví i počet jaderných pum pro každou armádu.

Velitel vševojskové armády v rámci vyčleněného úsilí stanoví konkrétní úkoly a k jejich splnění organizuje součinnost.

K úkolům, které jsou plněny podle plánu velitele vševojskové armády, patří:

- letecká podpora (letecká příprava, letecká podpora útočné operace armády, letecký palebný doprovod),

- přelet, zabezpečování a podpora činnosti taktických vzdušných výsadek (do hloubky 50–70 km od linie fronty),

- taktický vzdušný průzkum.

V určitém období se mohou soustředit veškeré síly letecké armády na plnění úkolů ve prospěch pozemních armád, a to při:

- přípravě útoku,
- překonávání velké vodní překážky,
- zasazení armády druhého sledu frontu (OMS frontu),

- odražení protiúderu.

Úkoly frontového letectva podle plánu hlavního velení

Zahrnují bojovou činnost letecké armád ve prospěch vzdušných, protivzdušných a vzdušných výsadekových operací.

Kromě toho může LA plnit úkoly ve prospěch dopravního a dálkového letectva při jejich průletu v pásmu frontu.

Vzdušné operace budou vedeny jak po zahájení frontové operace, tak i v jejím průběhu.

Frontové letectvo ve vzdušných operacích bude plnit následující úkoly:

- ničit PVO nepřítele a zabezpečovat průlet dálkového nebo dopravního letectva do hloubky území nepřítele,

- ničit letouny na letištích a ve vzduchu,

- blokovat nepřátelská letiště,

- zaminovat letiště,

- ničit vzletové a přistávací dráhy,

- ničit velitelská stanoviště,

- vést průzkum letišť a prostředků PVO,

- zúčastňovat se s ostatními prostředky radioelektronického boje.

Uvedené úkoly budou plněny podle jednotného plánu způsobem hromadných úderů, postupných úderů (po sledech), nebo vzdušnými boji a sražením.

Při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní může představovat bojová síla frontového letectva při jednom vzletu okolo 5000 raket (neřízených i řízených), 120–150 tun pum a palbu z 200 až 250 leteckých kanónů.

Bojová činnost letectva PVOS

Úkoly protivzdušné obrany v průběhu operace jsou plněny formou protivzdušných operací a systematickou bojovou činností sil a prostředků, vyčleněných pro tento účel.

Vedení protivzdušné obrany se zúčastňují vojsko PVO, stíhací letectvo frontu, svazky PVOS a prostředky REB.

Činnost sil a prostředků PVOS bude probíhat podle charakteru bojové činnosti vzdušného nepřítele, která může být vedena na jednom nebo více směrech, popř. na široké frontě. Odražení nenadálého úderu budou zahajovat jako první pohotovostní síly a prostředky PVOS. Jejich úkolem je nejen ničit vzdušného nepřítele, ale také zabezpečovat zahájení bojové činnosti hlavními silami PVOS a PVO vojsk.

Jedním z hlavních druhů vojsk PVOS je stíhací letectvo. Je určeno k ničení nepřátelských letadel a bezpilotních prostředků vzdušného napadení. Patří k základním aktivním prostředkům protivzdušné obrany. Vysoká rychlost a značný dolet stíhacích letounů, jejich vyzbrojení leteckými protiletadlovými raketami a kanóny, vybavení radiotechnickými prostředky a zařízením pro automatizované vedení a navádění umožňují stíhačům uskutečňovat rychlý a rozsáhlý manévry a ničit letadla a bez-

pilotní prostředky nepřítele na vzdálených přístupech k bráněným objektům.

Bojovou činnost vede samostatně, nebo v součinnosti s protiletadlovým raketovým vojskem.

Uskupení stíhacího letectva se vytváří z hlediska možnosti nepřetržitě působení proti vzdušnému nepříteli po celou dobu jeho letu nad sestavou vlastních vojsk a bráněnými objekty.

Součinnost stíhacích letounů s protiletadlovými raketovými útvary při ničení vzdušných cílů se řeší dvěma způsoby, a to buď v samostatných prostorech bojové činnosti, nebo ve společných prostorech.

Při hluboce členěné bojové sestavě nepřátelského letectva může dojít na některých směrech a prostorech k tomu, že nebudou postřelovány všechny cíle. Nepostřelované cíle musí být operativně přiděleny k ničení stíhacím letectvu. Z této skutečnosti vyplývá důležitost důkladné organizace součinnosti mezi PLRV a stíhacím letectvem, většinou podle zásady působení na přidělené cíle a ve vymezených prostorech či výškách.

Soudobé stíhací letouny jsou schopny vést úspěšně boj s cíli ve všech výškách. Vzhledem k malé délce zjišťování nízkoleteckých cílů bude stíhací letectvo působit proti nim ze střehu ve vzduchu.

V případě, že na některém směru není souvislý malovýškový systém, může stíhací letectvo použít k ničení nízkoleteckých cílů způsobu „volného lovu“ ve stanoveném prostoru. Tento způsob sice vyžaduje větší počet stíhacích letounů, avšak v dané situaci je jednou z možností, jak úspěšně splnit úkol.

Při zahájení ozbrojeného konfliktu po období příprav bude nepřítel vést hromadné údery pravděpodobně za použití pouze konvenčních druhů výzbroje. Taktické letectvo nepřítele bude v tomto případě působit zpravidla na úzkých úsecích frontu, velkými skupinami do 16 až 24 letounů, za intenzivního rušení a využití všech druhů manévru a činnosti různých skupin (ochrany, poutacích apod.).

V této situaci bude mít velký význam včasné a rozhodné opatření ke zvýšení bojových možností celého systému PVOS na nejnebezpečnějších směrech, především využitím vysoké manévrovosti stíhacího letectva. Jeho zasazení musí být rozhodné, v co největší vzdálenosti od bráněného objektu. Proti vzdušnému nepříteli, který působí ve velkých skupinách, musíme i stíhací letectvo použít hromadně buď na několika čarách, nebo v různých výškách.

Může dojít i ke společné činnosti větších sil stíhacího letectva v prostoru PLRV,

zejména tehdy, kdy PLRV nebude schopno samostatně ničit velké skupiny nepřátelského letectva, nebo prostory účinné působnosti budou tak rozsáhlé, že stíhacímu letectvu nezbude prostor pro samostatné vedení bojové činnosti.

Tento způsob vedení bojové činnosti bude klást velké nároky na součinnost mezi stíhacím letectvem a PLRV.

Vývoj techniky stíhacího letectva vedle dokonalejšího radiolokačního vybavení a modernější raketové výzbroje půjde cestou

dalšího zlepšování letových vlastností stíhacích letounů a zvyšování jejich doletu. Zavedení nových prostředků automatizace velení příznivě ovlivní možnosti přístrojového navedení stíhacího letectva na vzdušné cíle a zlepší mnohé otázky součinnosti s PLRV.

Tendence rozvoje dokazuje, že úloha stíhacího letectva v systému protivzdušné obrany je nezastupitelná, a že tento druh letectva má před sebou dlouhou perspektivu.